

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
вченою радою БНАУ
протокол № 8
Голова вченої ради БНАУ

Наказ БНАУ № 210/0 від 30.09.2025 р.

ПРОГРАМА МІКРОКВАЛІФІКАЦІЇ

Інклюзія та безбар'єрність: просто про складне

Рівень національної рамки кваліфікацій (4, 5 рівень)

Погодження

Керівник Програми

А. М. Шевченко

Розглянуто на засіданні кафедри психології та здоров'я людини
Білоцерківського національного аграрного університету

Протокол № 2 від 03.09.2025 р.

Завідувач кафедри

О. П. Хомчук

Розглянуто на засіданні Вченої ради соціально-гуманітарного факультету

Протокол № 2 від 04.09.2025 р.

Голова вченої ради факультету

І. В. Ковальчук

Розглянуто на засіданні науково-методичної комісії Університету

Протокол № 2 від 26.09.2025

Голова НМК Університету

Н. М. Роман

Профіль Програми

1. Загальна інформація	
Керівник програми	Алексєєва Олена Іванівна, кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри психології та здоров'я людини Білоцерківського національного аграрного університету
Члени робочої групи з розроблення програми	Ковальчук Інна Валентинівна, кандидат юридичних наук, доцент, декан соціально-гуманітарного факультету Білоцерківського національного аграрного університету; Шевченко Антоніна Михайлівна, кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри психології та здоров'я людини Білоцерківського національного аграрного університету.
Повна назва закладу вищої освіти та структурного підрозділу, який реалізує програму	Білоцерківський національний аграрний університет Кафедра психології та здоров'я людини
Рівень національної рамки кваліфікацій	5, 6, 7 рівні
Офіційна назва програми	Інклюзія та безбар'єрність: просто про складне
Обсяг програми в кредитах ЄКТС та академічних годинах	4 кредитів ЄКТС, 120 годин
Мова(и) навчання / оцінювання	українська
2. Мета програми	
Сформувати у здобувачів системне наукове розуміння філософії безбар'єрності та інклюзивних процесів в державі як міждисциплінарних категорій, забезпечити засвоєння сучасних підходів, розвиток компетентностей для практичного використання у сфері освіти, культури та суспільного життя громади, сприяти формуванню здатності до критичного аналізу, інтеграції інноваційних практик і створення середовища рівних можливостей та соціальної згуртованості.	
3. Характеристика програми	
Орієнтація, особливості та завдання програми	Програма «Інклюзія та безбар'єрність: просто про складне» орієнтована на підготовку та підвищення кваліфікації педагогів, психологів, соціальних працівників, студентів, а також усіх фахівців, які працюють із особами з особливими освітніми потребами. Професійні освітні акценти програми: – формування розуміння сучасних підходів до інклюзії та безбар'єрності в суспільстві (освіта, культура, медицина тощо); – уміння створювати умови відповідно до

	принципів універсального дизайну та розумного пристосування; – набуття практичних навичок розробки індивідуальної програми розвитку (ІПР); – розвиток уміння працювати в мультидисциплінарній команді (вчитель – асистент – психолог – логопед – батьки); – формування компетентностей психологічної підтримки та профілактики емоційного вигорання фахівців; – формування ціннісного ставлення до різноманіття в суспільстві, підтримка і поширення практик безбар’єрності та інклюзивності в суспільстві. Специфіка та особливості програми: – міждисциплінарність – поєднання педагогічних, психологічних, соціальних, медичних та правових аспектів інклюзії; – практична спрямованість – ознайомлення, адаптація та поширення інклюзивних практик та соціальних проєктів; – комплексність – розгляд інклюзії не лише в освіті, а й у ширшому контексті безбар’єрного суспільства (культура, спорт, працевлаштування); – особистісна орієнтація – програма передбачає рефлексивні завдання, спрямовані на переосмислення цінностей та установок щодо інклюзії. Основні завдання програми: 1. Надати системні знання з теорії та практики з питань інклюзії і безбар’єрності. 2. Ознайомити з міжнародними стандартами та національною нормативно-правовою базою. 3. Сприяти розвитку здатності аналізувати бар’єри в суспільстві, пропонувати ефективні рішення. 4. Навчити застосовувати принцип універсального дизайну та адаптацію середовища. 5. Сформувати готовність працювати у мультидисциплінарній команді. 6. Сприяти розвитку навичок психологічної підтримки дітей, батьків і педагогів. 7. Сформувати цілісне ставлення до ідей інклюзії та безбар’єрності як суспільної норми.
Основний фокус програми	Формування компетентностей для практичної реалізації філософії безбар’єрності та прин-

	ципів інклюзії в суспільстві. Програма орієнтована на інтеграцію сучасних підходів, а саме, дотримання принципу універсального дизайну, розумного пристосування та мультидисциплінарної взаємодії, з метою створення середовища, у якому кожна людина має рівні можливості для освіти, розвитку й самореалізації. Поєднання теоретичних знань і практичних кейсів, дозволить учасникам не лише зрозуміти ідею інклюзії, а й визначити шляхи реалізації її у власній професійній діяльності, долаючи бар'єри у спілкуванні, освіті, соціальному житті та професійному середовищі.
5. Викладання та оцінювання	
Викладання та навчання	Основні підходи програми: – компетентнісний підхід – орієнтація на практичні уміння та готовність використовувати знання у професійній діяльності; – особистісно орієнтований підхід – врахування індивідуальних потреб, стилів навчання та досвіду учасників; – інклюзивний підхід – забезпечення доступності змісту та форм навчання для всіх категорій учасників; – міждисциплінарний підхід – поєднання психології, педагогіки, соціальної роботи, права та культурології; – проєктний підхід – розробка й захист проєктів за тематикою інклюзії та безбар'єрності. – практико-орієнтований підхід – використання реальних кейсів, прикладів, ситуацій тощо. Методи навчання: – інтерактивні лекції, панельні дискусії; – тренінги, воркшопи, рольові та ділові ігри, кейс-стаді; – щоденники спостережень, групова та індивідуальна рефлексія; – метод аналізу та вирішення проблемних ситуацій «analysis of case studies». – інсценування життєвих ситуацій, вправи на розвиток емпатії. – створення власних ініціатив у сфері інклюзії/безбар'єрності. – робота в малих групах. Технології, що застосовуються: – універсальний дизайн навчання – побу-

	дова занять так, щоб вони були доступними для всіх учасників; – технології змішаного навчання (поєднання онлайн і офлайн форм); – інтерактивні освітні технології (ментальні карти, онлайн-вікторини, інтерактивні платформи – Mentimeter, Kahoot, Padlet); – технології фасилітації – «Світове кафе», дебати, мозкові штурми; – технології соціального театру – форум-театр, театр пригноблених; – технології цифрової інклюзії – використання адаптивних додатків, інструментів доступності (субтитри, озвучування тексту, візуальні схеми); – коучингові технології – розвиток особистісного потенціалу учасників через постановку цілей і самоаналіз.
Оцінювання	Поточне оцінювання: – усні та письмові відповіді на семінарських і практичних заняттях; – участь у дискусіях, рольових іграх; – виконання інтерактивних завдань (тести, рефлексивні щоденники); – міні-презентації з аналізу кейсів чи статей; – індивідуальні та групові завдання. Проміжне оцінювання: – тематичні тести (онлайн/офлайн) – перевірка засвоєння ключових понять і термінів; – есе та рефлексивні звіти – аналіз особистого ставлення до проблем інклюзії та безбар'єрності; – портфоліо – добірка виконаних практичних завдань (розробки, конспекти занять, сценарії інтерактивів); – кейс-аналіз – вирішення конкретної педагогічної чи психологічної ситуації. Підсумкове оцінювання: – підсумковий проєкт – створення та презентація освітнього продукту; – захист проєкту перед групою; – підсумковий тест/залік – перевірка інтегрованих знань і навичок. Додаткові інструменти оцінювання: – самооцінка та взаємооцінка (короткі анкети, чек-листи, групове обговорення);

	– спостереження викладача за рівнем активності та професійного зростання учасників; – щоденник рефлексії як індивідуальний інструмент розвитку.
6. Результати навчання (компетентності)	
У результаті освоєння програми учасники набувають комплекс компетентностей, які забезпечують їх професійний, особистісний та соціальний розвиток. <i>Знання:</i> – володіння теоретичними основами інклюзії та безбар'єрності; – знання законодавчих і нормативних актів у сфері інклюзивної освіти та прав людини; – розуміння принципів універсального дизайну навчання та розумного пристосування; – знання психологічних і педагогічних особливостей осіб із різними освітніми потребами. <i>Уміння:</i> – аналізувати бар'єри в освітньому й соціальному середовищі та пропонувати шляхи їх подолання; – розробляти та адаптувати освітні програми, індивідуальні маршрути та заняття; – застосовувати інтерактивні та цифрові інклюзивні технології; – ефективно взаємодіяти в мультидисциплінарній команді. <i>Навички:</i> – практичні навички організації інклюзивних занять і заходів; – комунікативні навички для роботи з дітьми, батьками, колегами; – навички фасилітації, проведення тренінгів, використання методів активного навчання; – уміння працювати з цифровими інструментами доступності. <i>Способи мислення:</i> – системне мислення для розгляду інклюзії у широкому соціальному та культурному контексті; – критичне мислення щодо стереотипів та дискримінаційних практик; – креативне мислення у створенні безбар'єрних рішень; – емпатійне мислення для розуміння потреб і досвіду інших людей. <i>Погляди та цінності:</i> – орієнтація на права людини та принципи рівності; – визнання різноманіття як ресурсу розвитку; – цінність особистісного підходу й партнерства; – повага до людської гідності; – готовність до соціальної відповідальності. <i>Інші особисті якості:</i> – емпатійність і відкритість до різноманіття; – емоційна стійкість і здатність до саморегуляції; – здатність до співпраці й командної роботи; – мотивація до безперервного професійного розвитку; – ініціативність і лідерство у впровадженні інклюзивних практик.	

7. Ресурсне забезпечення реалізації програми	
Кадрове забезпечення	Специфічні характеристики кадрового забезпечення
Матеріально-технічне забезпечення	Навчально-матеріальна база: – лекційні та практичні аудиторії, обладнані мультимедійною технікою (проектори, інтерактивні дошки, системи озвучення); – спеціалізовані навчально-тренінгові кімнати для групової роботи та практичних занять; – комп'ютерні класи з доступом до Інтернету та програмним забезпеченням для створення інтерактивного навчального контенту. Технічні засоби навчання: – ноутбуки, планшети, смартфони для інтерактивної роботи; – програмне забезпечення для онлайн-комунікації та дистанційного навчання (Zoom, Google Classroom, Moodle тощо); – доступ до електронних бібліотек і баз даних; – мультимедійні засоби для створення презентацій, відео та інтерактивних завдань. Ресурси для практичної роботи: – тренінгові та фасилітаційні набори (картки, роздаткові матеріали, інтерактивні інструменти); – доступ до онлайн-сервісів (Mentimeter, Kahoot, Padlet, Miro тощо); – простори для проведення інтерактивних ігор, воркшопів і проектної роботи.
Інформаційне та навчально-методичне забезпечення	Інформаційне забезпечення: – електронні ресурси: доступ до електронних бібліотек, баз даних наукових публікацій, онлайн-курсів, вебінарів; – цифрові платформи: Moodle, Google Classroom, Zoom – для організації дистанційного та змішаного навчання; – інтерактивні інструменти: Mentimeter, Kahoot, Padlet – для активного залучення слухачів; – інформаційні матеріали з доступом для людей з особливими потребами: аудіокниги, відеоматеріали з субтитрами, текстові та візуальні адаптації. Навчально-методичне забезпечення: – навчальні програми та модулі: структуровані за темами й модулями, що включають

	лекції, практичні заняття та самостійну роботу; – методичні посібники та рекомендації: для слухачів і викладачів (розробка адаптованих матеріалів, планування занять, кейс-методика); – роздаткові та практичні матеріали: картки, наочні посібники, інструкції для рольових ігор і тренінгів.
--	---

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Лекції

№	Назва	Кількість годин
1.	Поняття інклюзії та безбар'єрності: історія та етапи становлення.	2
2.	Основні міжнародні документи та чинне законодавство України щодо інклюзії та безбар'єрності	2
3.	Системний підхід до психолого-педагогічного супроводу осіб з особливими потребами: категорії, бар'єри та ресурси розвитку	2
4.	Культура прийняття в інклюзивному суспільстві: бар'єри та шляхи трансформації упереджень	2
5.	Принцип універсального дизайну: особливості практичного впровадження.	2
6.	Інклюзивне навчання: теорія і практика	2
7.	Шість напрямів безбар'єрності. Огляд Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року	4
8.	Розумне пристосування та диференційовані стратегії взаємодії в різних сферах суспільного життя	2
9.	Командна взаємодія у супроводі особи з особливими освітніми потребами: ролі фахівців і родини.	4
10.	Психологічна підтримка та супровід осіб, їхніх родин і професійних спільнот в умовах інклюзії.	2
11.	Профілактика та подолання емоційного вигорання фахівців, залучених до інклюзивних практик.	2
12.	Інклюзія та безбар'єрність у соціокультурному, спортивному й професійному середовищах.	2
ВСЬОГО:		30

Практичні заняття

№	Назва	Кількість годин
1.	Кейс-аналіз міжнародних та національних нормативно-правових документів: імплементація положень у практику	2
2.	Бар'єри і ресурси для розвитку осіб з особливими потребами: психолого-педагогічні інструменти	2
3.	Аналіз упереджень і стереотипів: формування культури прийняття.	4
4.	Напрями безбар'єрності в Україні: оцінка можливостей реалізації.	2
5.	Моделювання практичних кейсів з урахуванням принципу універсального дизайну: заклади освіти.	4
6.	Напрями безбар'єрності в Україні: практичні аспекти використання розумного пристосування у сфері культури та соціальних послуг.	4
7.	Техніки профілактики вигорання для родин і фахівців.	4
8.	Війна як виклик і ресурс трансформації інклюзивної та безбар'єрної політики в суспільстві.	4
9.	Дорожня карта соціальних ініціатив та адвокаційних кампаній для просування інклюзії та безбар'єрності в Україні.	4
ВСЬОГО:		30

Самостійна робота

№	Назва	Кількість годин
1.	Визначення інклюзії та безбар'єрності та їхній розвиток у світовому та українському контекстах.	6
2.	Основні положення Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю, рекомендацій ЮНЕСКО та українського законодавства щодо інклюзії та безбар'єрності.	6
3.	Категорії осіб з особливими освітніми та соціальними потребами та основні бар'єри, з якими вони стикаються	6
4.	Вплив стереотипів та упереджень на інтеграцію осіб з ООП у суспільство та механізми їх подолання.	6
5.	Принципи універсального дизайну навчання та їхнє застосування у різних сферах, включаючи освіту, культуру, спорт та професійну діяльність.	6
6.	Напрями безбар'єрності, передбачені Національною стратегією України до 2030 року, та шляхи їх практичної реалізації	6
7.	Розумне пристосування та поєднання з диференційованим підходом у навчанні та інших сферах життя	6
8.	Ролі та функції учасників міждисциплінарної команди у супроводі осіб з особливими потребами	6
9.	Методи психологічної підтримки та профілактики емоційного вигорання для фахівців, родин і осіб з особливими потребами.	6
10.	Приклади успішних соціальних ініціатив та практик просування інклюзії та безбар'єрності в Україні та світі та ключові уроки з них.	6
ВСЬОГО:		60

